

Stručni rad

SURADNIČKO UČENJE - JE LI TO UOPĆE JOŠ AKTUALNO?

Marija Ostovršnik Lilija, profesorica razredne nastave
OŠ Antona Aškerca Velenje, Slovenija

Sažetak:

Dijalog između sudionika, dopuštanje drugačijeg mišljenja ili strategije rješavanja problema, uspoređivanje i dogovaranje, davanje jasnih uputa i struktura za rad te analiza procesa učenja važni su za uspješno učenje. Pozitivno ozračje, veću motivaciju za učenje i odgovornost jednih za druge postizemo ako u proces učenja ugradimo što više oblika suradničkog učenja i slijedimo principe formativnog praćenja nastave, koji se u naše škole uvode posljednjih godina. Formativno praćenje se, za razliku od klasične nastave, produbljuje u učenikov proces učenja i osnažuje ga za samostalno učenje.

Ključne riječi: suradnja, formativno praćenje, aktivna uloga djece.

1. UVOD

U svojoj dugogodišnjoj pedagoškoj praksi utvrđujem da je sve manje suradnje među učenicima. Mnogo je individualista, u obitelji je najčešće samo dvoje djece ili su čak i jedinci, pa u školsko okruženje ne dolaze s oblikovanim vještinama za pravilnu socijalnu interakciju s vršnjacima. Stoga, naš je zadatak osnažiti ih različitim vještinama suradnje jer je uspješna suradnja u različitim timovima na poslu danas obveza i nužnost. Uspjeh cijele skupine ovisi o svakom pojedincu. Toga su najviše svjesni sportaši u kolektivnim sportovima.

2. UČENJE SURADNJE

Učenike je potrebno prvo opremiti vještinama koje su nužne za rad u skupini. Moramo ih naučiti slušati, usmjeriti pažnju na zadani zadatak, privesti zadatak konačnom rješenju odnosno proizvodu, znati kontrolirati glasnoću govora, prihvatiti mišljenja vršnjaka koja se razlikuju od njihovog te naučiti samoprocjenu i pružanje odgovarajuće povratne informacije vršnjaku.

3. FORMIRANJE SKUPINA

Pri formiranju skupina usmjeravaju me ciljevi učenja koje želim postići i sposobnosti učenika. Najčešće rade u parovima, pa ih je istovremeno najviše aktivnih. Za metode, koje zahtijevaju veći broj učenika, skupinu obično čine četiri učenika. Ciljeve učenja najbolje postizemo u heterogenim skupinama, gdje učenike promišljeno podijelimo prema sposobnostima. Kako bi uloge u skupini bile jednakomjerno raspoređene, učenicima možemo dodijeliti uloge mjeritelja vremena, zapisničara, izvjestitelja, nadzornika buke.

4. SURADNIČKE STRUKTURE

Postoje mnoge vrste suradničkih metoda. Mogu biti više ili manje strukturirane. Krajem 20. stoljeća u slovenski pedagoški prostor uvela ih je dr. Cirila Peklaj, koju su nadahnuli engleski i američki pedagoški stručnjaci, a od toga je najviše Kaganovih [1]. Kada radim u učionici, koristim ih u različitim fazama formativnog praćenja, od dijagnostike predznanja, formiranja kriterija uspješnosti, učenja, do samoprocjene i povratne informacije učenika.

5. FORMATIVNO PRAĆENJE NASTAVE

U ovoj vrsti upravljanja nastavom uloga učitelja je omogućiti učeniku da igra aktivnu ulogu u izgradnji svoga znanja, istovremeno prilagođavajući nastavu s obzirom na povratne informacije koje od njih dobije. Učenici znaju što će učiti i što će trebati učiniti kako bi bili uspješni. Oni koji su već nešto naučili nude pomoć onima koji još ne znaju. Puno je suradničkog rada u svim koracima lekcije. Pritom je vrlo važno da svatko bude svjestan koji cilj želi postići i odgovorno obavi svoj posao. Uz dobru dijagnostiku predznanja i planiranje aktivnosti, učitelj predaje proces učenja učeniku. Tako spoznaju da su suodgovorni za svoj napredak, a učitelj ih savjetuje i pomaže im. Peršolja kaže da pomoću kvalitetnih povratnih informacija (učenika i učitelja) učeniku moramo pružiti priliku da poboljša i nadogradi svoje znanje [3].

6. VEZA FORMATIVNOG PRAĆENJA NASTAVE S KORIŠTENJEM METODA SURADNIČKOG UČENJA

U predmetu Društvo u 5. razredu učimo o slovenskim regijama. Obrađujemo ih pet, a prikazana je četvrta po redu. Učenici su već upoznati s ciljevima koje moraju usvojiti, a svladavaju i neke suradničke metode. U učenje sam uključila suradničke metode rada i elemente formativnog praćenja nastave.

A) MOTIVACIJA I DIJAGNOSTIKA PREDZNAJANJA

U intervjuu provedenom u tri faze parovi su pokazali što je na fotografijama i što već znaju o nekim karakteristikama regije Dinarskog krša (Postojnskoj jami, Cerknjskom jezeru, predmetima od drva, čovječjoj ribici). Slagalica je također bila osnova za podjelu u heterogene skupine.

B) ZAJEDNIČKO OBLIKOVANJE CILJEVA UČENJA I KRITERIJA USPJEŠNOSTI

U parovima su, s obzirom na znanje o već obrađivanim slovenskim regijama, rekli da je svrha učenja upoznavanje prirodnih karakteristika te regije. Pomoću njihovih prijedloga, na ploču sam napisala kriterije uspješnosti. Pritom smo se prvo ograničili na ciljeve učenja, a nadopunili smo ih i s ciljevima rada u skupini.

C) SURADNIČKO UČENJE - SLAGALICA I DOKAZI O UČENJU

Metoda je poznata od ranije, pa je nije bilo potrebno objašnjavati. S radom su započeli u matičnim skupinama. U njima smo definirali ulogu voditelja, redara, mjeritelja vremena. Na temelju teksta, svaki član skupine upoznao se s jednom od specifičnih tema: položajem, reljefom i vodama, klimom, florom i faunom, površinskim i podzemnim kraškim pojavama, Cerknjskim jezerom i Ljubljanicom. Tako su postali „stručnjaci“. Tekst su saželi ispisom bitnih podataka (Slika 1).

SLIKA 1: Rad u matičnoj skupini.

Tijekom rada u stručnim skupinama provjeravali su kakvo su predznanje usvojili o dodijeljenoj temi. Na temelju rečenog, utvrdili su bitne podatke i unijeli ih u pripremljeni misaoni obrazac. Međusobno su se dopunjavali i nadograđivali znanje. Uslijedilo je odgovaranje na pitanja različitih stupnjeva težine.

Koristili su računalo kako bi pronašli i dodatne informacije. Tako su se dobro pripremili za temu kojom su se bavili (Slika 2).

SLIKA 2: Prikupljanje i razmjena informacija u stručnoj skupini.

Nakon povratka u matičnu skupinu, njihov je zadatak bio objasniti svoju temu kolegama iz razreda tako da ju svi razumiju i zajedno dopuniti misaoni obrazac. Tri nasumično odabrana učenika u sažetom su obliku ispričala što su naučila u ta dva sata. Na kraju su samostalno riješili i pitanja na nastavnom listiću koja nisu pokrivala temu kojom su se bavili u osnovnoj skupini.

D) VREDNOVANJE SURADNIČKOG RADA

Učenici u skupini razgovarali su i zapisali ocjenu rada u skupini. Napisali su što im se sviđelo ili nije sviđelo, kakvo je njihovo znanje, kako je tekla suradnja, što bi pohvalili, a što promijenili.

E) SAMOVREDNOVANJE

Morali su zapisati tri prirodna obilježja regija Dinarskog krša, dvije zanimljivosti i pitanje koje im se pritom postavljalo. Također, ocjenjivali su svoj rad i znanje na temelju ispravnosti odgovora na pitanja na nastavnom listiću. Razmišljali su o tome što bi mogli sljedeći put poboljšati u svojem učenju, koje su ciljeve postigli, kako su se osjećali u radu.

Za domaću zadaću na računalu su napisali istinu ili laž o obrađenoj jedinici i poslali mi u Teamse, gdje sam prikupila odgovore i pripremila prezentaciju za sljedeći školski sat.

7. ZAKLJUČAK

Često je pitanje svakog učitelja kako aktivirati učenike i što aktivnije ih uključiti u proces učenja. Utvrđujem da je učinak mnogo veći ako je njihovo učenje osmišljeno i ako u njima pobudimo zanimanje, pa u svoj rad uvodim elemente formativnog praćenja nastave, uz što više suradničkog učenja. Ako učenik poznaje ciljeve učenja, sudjeluje u formiranju kriterija uspješnosti, neprestano nadgleda svoj proces učenja i napredovanja, uči pružiti povratnu informaciju školskom kolegi i procijeniti svoj napredak, njegova se uloga bitno razlikuje od klasične nastave, gdje je obično slušatelj i primatelj znanja koje mu predaje učitelj. Ova vrsta nastave zahtijeva fleksibilnog učitelja i aktivnog učenika. Učitelj mora postati tolerantniji prema buci jer ovakva vrsta rada dovodi do kreativne buke, kao i učenja izvan okvira učionice. U razredu, kao i u društvu, pozitivna je međuovisnost među sudionicima itekako dobrodošla, pa je potrebno u nastavu uvesti što više oblika rada koji razvijaju suradnju i podižu svijest o individualnoj odgovornosti. Stoga je odgovor na pitanje je li suradničko učenje i dalje aktualno potvrđan, budući da je učenje socijalnih vještina učenje za život i samo je na taj način učenik osnažen za funkcioniranje u kasnijim nastavnim, radnim i društvenim okruženjima.

8. LITERATURA

- [1] Holcar Brunauer, A. idr. (2016). Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- [2] Peklaj, C. (2001). Sodelovalno učenje ili Kdaj več glav več ve. Ljubljana: DZS.
- [3] Peršolja, M. (2019). Formativno spremljanje znanja v praksi: priročnik za učitelje. Domžale: Mateja Peršolja.